

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 16. februára 2021 domáhajú vyslovenia porušenia svojich základných práv na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Námestovo (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 60/2013. Sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov, priznal sťažovateľom finančné zadosťučinenie každému 6 000 eur a náhradu trov konania na účet ich právneho zástupcu.

2. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 162/2021 z 31. marca 2021 ústavnú sťažnosť sťažovateľov v časti, ktorou namietajú porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 60/2013, prijal na ďalšie konanie a vo zvyšnej časti ústavnú sťažnosť odmietol.

3. Z ústavnej sťažnosti a pripojeného spisu všeobecného súdu vyplýva nasledovný stav veci:

4. Sťažovatelia sa žalobou podanou na okresnom súde 30. decembra 2013 domáhajú určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam – pozemkom a určenia, že nehnuteľnosti patria do dedičstva.

5. Z predloženého spisu okresného súdu ústavný súd zistil takýto priebeh doterajšieho konania:

- 30. decembra 2013 – doručená žaloba;
- 23. januára 2014 – okresný súd zaslal sťažovateľom poučenie o procesných právach a povinnostiach a zároveň doručil žalobu spolu s poučením o procesných právach a povinnostiach žalovanému;
- 28. februára 2014 – žalovaný požiadal o predĺženie lehoty na podanie vyjadrenia k žalobe, ktoré doručil súdu 19. septembra 2014;
- 10. decembra 2014 – nariadené prvé pojednávanie na 29. január 2015, ktoré sa konalo a bolo odročené na neurčito na účely poskytnutia lehoty právnenému zástupcovi sťažovateľov na vyjadrenie sa k vyjadreniu právneho zástupcu žalovaného, ako aj na účely ďalšieho procesného postupu;
- 13. februára 2015 – vyjadrenie sťažovateľov, ktoré bolo zaslané právnenému zástupcovi žalovaného 17. marca 2015 na vedomie;
- 3. júla 2015 – urgencia sťažovateľov o rýchlejšie konanie súdu;
- 31. októbra 2016 – vyjadrenie žalovaného k veci a prvá urgencia o nariadenie pojednávania, ktoré boli zaslané na vyjadrenie právnenému zástupcovi sťažovateľov s poučením o koncentrácii v zmysle Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“);
- 5. decembra 2016 – vyjadrenie právneho zástupcu sťažovateľov, ktoré bolo 27. februára 2017 zaslané právnenému zástupcovi žalovaného na vedomie;
- 2. marca 2017 – vyjadrenie žalovaného k veci a druhá urgencia na nariadenie pojednávania;
- 3. apríla 2017 – vec pridelená na konanie a rozhodnutie do senátu 4 C sudkyňi Mgr. Vande Mikulášovej;

- 23. júna 2017 – vo veci nariadené ďalšie pojednávanie na 10. október 2017, ktoré sa konalo a bolo odročené na 7. december 2017 na účely výsluchu svedka a rozhodnutia o návrhu na zmenu žaloby a okruhu účastníkov;
- 7. novembra 2017 – uznesenie súdu o pripustení zmeny účastníkov a pripustení zmeny žalobného návrhu;
- 23. novembra 2017 – zrušený termín pojednávania nariadeného na 7. december 2017 z dôvodov na strane zákonného sudcu – rehabilitácia;
- pojednávanie nariadené na 13. február 2018 sa konalo a bolo odročené na 12. apríl 2018 na účely predvolania svedkyne, ktoré bolo následne zrušené pre ospravedlnenie svedkyne za jej neúčast' na pojednávaní;
- 10. apríla 2018 – návrh sťažovateľov na výsluch svedka dožiadanim;
- 18. apríla 2018 – návrh otázok sťažovateľov pre svedkyňu;
- 4. mája 2018 – dožiadanie Okresného súdu Nové Zámky o výsluch svedkyne a toto dožiadanie bolo po vybavení doručené okresnému súdu 7. júna 2018;
- 27. júna 2018 – nariadené pojednávanie na 18. september 2018;
- 12. septembra 2018 – podaný návrh sťažovateľov na vykonanie znaleckého posudku;
- 5. októbra 2018 – súdu doručený list žalovaného – návrh na nariadenie pojednávania v čo najkratšom čase;
- 16. novembra 2018 – uznesením súdu uložená sťažovateľom povinnosť zložiť zálohu na znalecké dokazovanie. Sťažovatelia uhradili zálohy 21. novembra 2018;
- 4. marca 2019 – uznesenie o ustanovení znalca Ing. Jána Šimuna navrhnutého sťažovateľmi na podanie znaleckého posudku a určená lehota 60 dní od právoplatnosti tohto uznesenia na vypracovanie znaleckého posudku;
- 8. marca 2019 – ustanovený znalec požiadal o zaslanie súdneho spisu s tým, že požiadal o stanovenie lehoty na vypracovanie znaleckého posudku 90 dní od doručenia spisu;
- 29. júla 2019 – okresným súdom zaslaný spis ustanovenému súdnemu znalcovi;
- 5. novembra 2019 – doručený okresnému súdu znalcom vypracovaný znalecký posudok a vrátený súdny spis;
- 7. novembra 2019 – právny zástupca sťažovateľov oznámil súdu úmrtie žalobcu v 1. rade [REDAKOVANÉ] a navrhol pripustiť zmenu žaloby;
- 4. februára 2020 – znalecký posudok doručovaný na vyjadrenie stranám sporu;
- 14. februára 2020 – doručené vyjadrenie žalovaného a sťažovateľov k znaleckému posudku;
- 27. februára 2020 – uznesenie súdu o pokračovaní v konaní s dedičkou po poručiteľovi [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], pripustenie zmeny žaloby. Dňa 28. februára 2020 doručované stranám sporu;
- 11. marca 2020 – návrh sťažovateľov na pripustenie zmeny žaloby podľa ich návrhu zo 14. februára 2020, o ktorom súd nerozhodol;
- 27. apríla 2020 – uznesenie súdu o pripustení zmeny žaloby, 28. apríla 2020 doručované stranám sporu;
- 2. júla 2020 – nariadené pojednávanie na 29. október 2020, výzva na predloženie návrhov na doplnenie dokazovania;
- 3. júla 2020 – odpoveď právneho zástupcu sťažovateľov, že nemajú návrhy na doplnenie dokazovania;
- 9. júla 2020 – vyjadrenie žalovaného ku konaniu;

- 14. septembra 2020 – nariadené pojednávanie na 29. október 2020, zrušené 23. októbra 2020 pre pandémiu COVID-19;
- 18. novembra 2020 – nariadené pojednávanie na 15. január 2021, zrušené 5. januára 2021 z dôvodu nariadenia vlády Slovenskej republiky;
- 19. januára 2021 – nariadené pojednávanie na 19. február 2021, konalo sa a odročené na 19. marec 2021 pre účel vyhlásenia rozsudku;
- 19. marca 2021 – pojednávanie, vyhlásený rozsudok o zamietnutí žaloby;
- 20. apríla 2021 – žiadosť sudkyne o predĺženie lehoty na vyhotovenie rozsudku do 19. mája 2021, súhlas predsedníčky súdu;
- 18. mája 2021 – rozsudok expedovaný stranám sporu.

II.

Argumentácia sťažovateľov

6. Proti postupu okresnému súdu v napadnutom konaní podali sťažovatelia ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentujú:

- a) Napadnuté konanie je poznačené niekoľkými obdobiami nečinnosti, z ktorých poukázali na obdobie od podania žalobného návrhu, t. j. 30. decembra 2013, do prvého pojednávania vo veci, ktoré sa konalo 29. januára 2015, počas ktorého súd iba doručoval vyjadrenie žalovaného k žalobe a iné úkony pre účel prerokovania veci nevykonával. V období medzi prvým termínom pojednávania a druhým termínom pojednávania, ktoré sa uskutočnilo 10. októbra 2017, súd nevykonával žiaden úkon vo veci, iba prijímal vyjadrenia strán sporu a tieto doručoval druhej strane. Ďalšie obdobie nečinnosti sťažovatelia identifikovali v období od doručenia znaleckého posudku stranám sporu 4. februára 2020 do určenia termínu pojednávania, 29. októbra 2020, počas ktorého strany sporu podali súdu požadované vyjadrenie k znaleckému posudku v stanovenej lehote, a teda nebol podľa ich názoru žiaden dôvod neurčiť termín pojednávania skôr.
- b) Sťažovatelia namietajú porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, ku ktorému malo dôjsť v dôsledku nečinnosti okresného súdu celkovo v trvaní niekoľkých rokov, a to bez akéhokoľvek ospravedlniteľného dôvodu.
- c) Sťažovatelia uznávajú, že okresným súdom prerokovávaná vec je do istej miery právne zložitá, týkajúca sa aj právnych predpisov platných na území súčasnej Slovenskej republiky pred 1. januárom 1951, a zároveň je aj skutkovo zložitejšou vecou vzhľadom na rozsah vykonávaného dokazovania. Uvedená skutočnosť však podľa ich názoru neospravedlňuje nečinnosť súdu v popísanom rozsahu. Sťažovatelia zároveň uviedli, že zodpovednosť na vzniku prietahov nemožno ani čiastočne pripísať na ich ťarchu, pretože ku konaniu vždy pristupovali aktívne, vyjadrenia, na ktorých podanie boli vyzvaní, podávali včas, v súdom stanovenej lehote.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľov

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

7. Okresný súd k sťažnosti uviedol, že vec bola rozhodnutá rozsudkom vyhláseným na pojednávaní 19. marca 2021 s tým, že lehota na písomné vyhotovenie a odoslanie rozhodnutia bola zákonnej sudkyňi predsedom súdu predĺžená do 19. mája 2021 v súlade s § 223 ods. 3 CSP z dôvodu

väčšieho množstva rozhodnutých právne náročných vecí v priebehu apríla, kedy skončila lehota na písomné vyhotovenie tohto rozhodnutia.

8. V konaní bolo niekoľko období nečinnosti súdu, čo bolo konštatované už pri vybavovaní sťažnosti žalovaného na prietahy v konaní v decembri 2018 (1 SprS 38/2018) a vo veci bol nariadený dohľad v pravidelných trojmesačných lehotách pre účel zabezpečenia plynulosti konania. Prietahy v tomto konaní už boli konštatované nálezom ústavného súdu č. k. I. ÚS 53/2020-35 z 20. augusta 2021 (správne má byť 20. augusta 2020, pozn.).

9. Predsedníčka okresného súdu ďalej uviedla, že ide o skutkovo rozsiahly a svojím spôsobom zložitý súdny spor, hoci vec, ktorej predmetom je určenie vlastníctva a určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva, patrí medzi bežnú súčasť rozhodovacej agendy na súdoch. Určenie vlastníctva, ktoré je predmetom sporu, má svoj pôvod v zápisoch v pozemkovo-knižných protokoloch a pomocných protokoloch vedených pre katastrálne územie, v ktorých bola vedená rozdielna evidencia vlastníkov, od ktorých potom strany sporu a ešte aj ich právni predchodcovia, či už univerzálnou alebo singulárnou sukcesiou, nadobúdali vlastníctvo radom až po aktuálnych vlastníkov, ktorým svedčí zápis v katastri nehnuteľností. Je potrebné skúmať zápis geometrického plánu a graficky zánik pôvodných pozemno-knižných parciel, ktoré ale v popisnej časti informácií pozemkovej knihy zostali zachované. Z tohto pohľadu je vec skutkovo zložitou. V neposlednom rade vo veci bolo predložené väčšie množstvo listinných dôkazov a vystupovalo v nej 7 žalobcov (teraz 10, pozn.), pričom v priebehu konania došlo k úmrtiu pôvodných žalobcov v 1. a 3 rade, teda bolo potrebné vysporiadať sa aj s právnym nástupníctvom.

10. K nečinnosti okresného súdu v priebehu obdobia od 4. februára 2020 do 29. októbra 2020 okresný súd uviedol, že v tomto období došlo a dochádzalo k prietahom vo viacerých súdu pridelených veciach, čo bolo spôsobené aj objektívnym stavom – pandemickou situáciou a v súvislosti s ňou prijímanými opatreniami, ktorým sa prispôbovali pojednávania a tie sa nariaďovali vo veciach, ktoré neznesli odklad, a zároveň aj vo veciach, kde nebolo veľké množstvo subjektov sporu, aby sa predišlo kumulovaniu účastníkov konania a tým šíreniu nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby – COVID-19.

11. Predsedníčka okresného súdu dodala, že okresný súd bol personálne zastabilizovaný (sudcami) až v októbri 2020, pričom predchádzajúce obdobia sa vyznačujú odchodom sudcov a neustálym prerozdeľovaním vecí, čo sa odrazilo v tom, že sudca nedokázal všetky pridelené a prerozdelené veci vybavovať tak, aby nedochádzalo k porušovaniu práva na verejné prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov.

III.2. Replika sťažovateľov:

12. Sťažovatelia možnosť podať repliku k vyjadreniu okresného súdu v ústavných súdom stanovenej lehote nevyužili.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

13. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon

o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a so stanoviskom odporcu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

14. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľov je tvrdenie, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v dôsledku nečinnosti okresného súdu, čím malo dôjsť k porušeniu ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

15. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

16. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo na inom štátnom orgáne sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 438/2017, II. ÚS 118/2019).

17. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

18. Pokiaľ ide o kritérium, ktorým je právna a faktická zložitost' veci, ústavný súd konštatuje, že rozhodovanie o určení vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam a určení, že nehnuteľnosti patria do dedičstva, síce tvorí štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti okresných súdov, ale na druhej strane spravidla ide o spory, ktoré sú skutkovo a nie zriedka aj právne zložitejšie. V posudzovanej veci predsedníčka okresného súdu zakladá obhajobu doterajšieho postupu okresného súdu v napadnutom konaní práve na tvrdení, že ide o skutkovo zložitý spor (k tomu pozri bližšie bod 9 tohto nálezu), vo veci bolo predložené väčšie množstvo listinných dôkazov a vystupuje v nej 10 žalobcov, pričom v priebehu konania došlo k úmrtiu pôvodných žalobcov v 1. a 3 rade, teda bolo potrebné vysporiadať sa aj s právnym nástupníctvom. Napokon sami sťažovatelia v ústavnej sťažnosti prisvedčili, že prerokovávaná vec v napadnutom konaní je do istej miery právne zložitá, zasahujúca aj do právnych predpisov platných na území súčasnej Slovenskej republiky pred 1. januárom 1951, a zároveň je aj skutkovo zložitejšou vecou vzhľadom na rozsah vykonávaného listinného dokazovania. Ústavný súd argumenty predsedníčky okresného súdu k skutkovej a právnej zložitosti veci čiastočne akceptuje a v tejto súvislosti aj s poukazom na podrobné hodnotenie zložitosti veci vo svojom náleze č. k. I. ÚS 53/2020 z 20. augusta 2020 týkajúcom sa totožného

konania konštatuje, že napadnuté konanie je zo skutkového a rovnako aj právneho hľadiska zložitejšie z dôvodov, ktoré sú uvedené aj v prípise okresného súdu z 18. mája 2021. Zároveň však ústavný súd akceptuje argumentáciu právneho zástupcu sťažovateľa, že predmetné dôvody právnej a skutkovej zložitosti veci neospravedlňujú viaceré obdobia nečinnosti okresného súdu, a predznamenáva, že skutkovú a právnu zložitost' napadnutého konania zohľadnil pri rozhodovaní o výške primeraného finančného zadosťučinenia.

19. Pri hodnotení doterajšieho priebehu namietaného konania z hľadiska ďalšieho štandardne uplatňovaného kritéria, ktorým je správanie sťažovateľov ako strany tohto konania, ústavný súd pripísal na ťarchu sťažovateľov to, že návrh na nariadenie znaleckého dokazovania predložili súdu až 12. septembra 2018, t. j. po takmer piatich rokoch od začiatku sporu, a to napriek poučeniu zo strany súdu o zásadách koncentrácie konania (§ 153 a § 154 CSP). Uvedeným postupom sťažovateľa nepochybne prispeli k predĺženiu súdneho konania. Na ich ťarchu z pohľadu zbytočných prietáhov v napadnutom konaní tiež možno pripísať skutočnosť, že sťažovatelia nehájili dostatočne svoje práva v napadnutom konaní v zmysle zásady „*vigilantibus iura*“, keď v priebehu napadnutého konania vôbec nevyužili možnosť podať sťažnosť namietajúcu prietahy adresovanú predsedovi súdu a tieto namietali až ústavnou sťažnosťou. Uvedené skutočnosti ústavný súd rovnako zohľadnil pri rozhodovaní o priznaní finančného zadosťučinenia.

20. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup okresného súdu v napadnutom konaní.

21. Posudzované konanie sa začalo podaním žaloby 30. decembra 2013 a okresný súd meritórne, hoci zatiaľ neprávoplatne, rozhodol rozsudkom 19. marca 2021 tak, že žalobu sťažovateľov zamietol. Napadnuté konanie do času podania ústavnej sťažnosti trvalo na súde prvej inštancie viac ako sedem rokov. Z doterajšieho priebehu konania, ktorý ústavný súd zistil z predloženého súdneho spisu, vyplýva, že postup okresného súdu v napadnutom konaní je poznamenaný tak jeho nečinnosťou, ako i neefektívnou činnosťou. Ústavný súd zistil, že okresný súd bol neodôvodnene nečinný po dobu dvoch rokov a siedmich mesiacov v období od 17. marca 2015, keď doručil vyjadrenie sťažovateľov právnomu zástupcovi žalovaného na vedomie, do 10. októbra 2017, keď sa konalo hlavné pojednávanie. Počas tohto obdobia nečinnosti súd v zásade len preposielal vyjadrenia jednej sporovej strany druhej sporovej strane, pričom nikdy neurčil ani lehotu na vyjadrenie k zaslanému podaniu. Nesústredenosť v postupe okresného súdu sa prejavila aj pri nepružnom vykonávaní jednoduchých procesných úkonov, keď sťažovatelia po tom, ako im uznesením súdu zo 16. novembra 2018 bola uložená povinnosť zložiť zálohu na znalecké dokazovanie, túto povinnosť 21. novembra 2018 splnili a následne okresný súd až 4. marca 2019 vydal uznesenie o ustanovení znalca. Následne ustanovený znalec listom doručeným súdu 8. marca 2019 požiadal o zaslanie súdneho spisu, ktorý mu bol okresným súdom zaslaný až 29. júla 2019, teda po viac ako 4 mesiacoch. Znalec doručil okresnému súdu vypracovaný znalecký posudok spolu so súdnym spisom 5. novembra 2019, ktorý okresný súd doručil na vyjadrenie stranám sporu až 4. februára 2020. Postup súdu, ktorý vykonáva jednoduché procesné úkony s takými dlhými časovými odstupmi, nemožno hodnotiť inak ako taký, ktorý nesmeruje efektívne k odstráneniu právnej neistoty strán sporu. V období od 14. februára 2020, keď boli súdu doručené vyjadrenia žalovaného a sťažovateľov k znaleckému posudku, vykonával okresný súd opäť len jednoduchšie procesné úkony a hlavné pojednávanie nariadil až na 29. október 2020, ktoré však bolo následne

z objektívnych dôvodov spôsobených pandemickou situáciou a v súvislosti s ňou prijímanými opatreniami zrušené. Z rovnakých dôvodov bolo zrušené aj pojednávanie nariadené na 15. január 2021. Za predĺženie napadnutého konania v dôsledku zrušenia nariadených pojednávaní z objektívnych dôvodov však okresný súd zodpovednosť nenesie.

22. Ústavný súd v tejto súvislosti konštatuje, že nielen nečinnosť, ale aj nesprávna, nesústreďená a neefektívna činnosť všeobecného súdu môže zapríčiniť porušenie ústavou (dohovorom) zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, a to v prípade, ak jeho činnosť nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ na neho obrátil s návrhom, aby o jeho veci rozhodol (m. m. I. ÚS 688/2014).

23. Pokiaľ ide o obranu okresného súdu personálnymi okolnosťami – túto ústavný súd nemôže akceptovať. V tomto smere ústavný súd poukazuje na svoju judikatúru, podľa ktorej nie je možné prenášať technicko-organizačné problémy štátnych orgánov na účastníkov konania, čo platí o to viac, ak to má za následok porušenie ich základných práv alebo slobôd. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu (napr. I. ÚS 127/04) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, nemôže byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a v konečnom dôsledku nezavahuje štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prieťahy v súdnom konaní (IV. ÚS 97/04, IV. ÚS 136/03, IV. ÚS 35/06, II. ÚS 481/2017). Rovnako tak uviedol, že hoci nie všetky nástroje na vyriešenie tzv. objektívnych okolností sa nachádzajú v dispozičnej sfére vedenia súdu či konajúceho sudcu, nemožno systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti pripisovať na ťarchu účastníkov súdneho konania (pozri napr. I. ÚS 119/03, II. ÚS 179/2013, II. ÚS 264/2013, II. ÚS 481/2017).

24. Ústavný súd preto aj s prihliadnutím na celkovú dĺžku napadnutého konania, zistenú nečinnosť a neefektívny postup okresného súdu dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným prieťahom. Na tomto základe ústavný súd rozhodol, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

25. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

26. Vzhľadom na skutočnosť, že napadnuté konanie nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu ešte právoplatne skončené, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 60/2013 konal bez zbytočných prieťahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

27. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadostučinenie, ak o to požiadal. Z § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadostučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha

28. Sťažovatelia sa domáhajú priznania finančného zadosťučinenia v sume po 6 000 eur, ktoré odôvodňujú vznikom nemajetkovej ujmy spôsobenej bezdôvodným nekonaním zo strany okresného súdu.

29. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

30. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

31. Pri posudzovaní návrhu na priznanie finančného zadosťučinenia ústavný súd vzal do úvahy konkrétne okolnosti posudzovanej veci, najmä doterajšiu dĺžku napadnutého konania, obdobie nečinnosti a neefektívny postup okresného súdu, skutkovú a právnu zložitost' prerokovávanej veci, ako aj skutočnosť, že v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti okresný súd už vo veci meritórne rozhodol. Ústavný súd tiež zohľadnil prispenie sťažovateľov k predĺženiu konania, ako aj tú okolnosť, že v napadnutom konaní sa sťažovatelia nepokúsili chrániť svoje práva podaním sťažnosti na postup súdu adresovanej predsedovi okresného súdu (k tomu bližšie pozri bod 19 tohto nálezu), na základe čoho dospel k záveru, že v danom prípade bude priznanie finančného zadosťučinenia v sume po 2 000 eur každému zo sťažovateľov primerané konkrétnym okolnostiam prípadu (bod 3 výroku tohto nálezu).

V.

Trovy konania

32. Ústavný súd priznal sťažovateľom (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 2 174,81 eur. Pokiaľ ide o priznanú výšku nároku, bol viazaný návrhom sťažovateľov, inak by im patril nárok na náhradu trov konania v rozsahu 2 174,86 eur.

33. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľov ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 13 ods. 2 a § 16 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2020 (177 eur) po znížení o 50 % pri zastupovaní dvoch alebo viacerých sťažovateľov je 88,50 eur a hodnota režijného paušálu je 10,62 eur. Sťažovateľom vznikol nárok na náhradu trov konania jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2020 (prevzatie a príprava zastúpenia). Tieto trovy právneho zastúpenia v sume 895,62 eur, keďže advokát je aj platcom dane z pridanej hodnoty, sa v danom prípade zvyšujú o 20 % na celkovú sumu 1 074,74 eur. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2021 (181,17 eur) po znížení o 50 % pri zastupovaní dvoch alebo viacerých sťažovateľov je 90,59 eur a hodnota režijného paušálu je 10,87 eur. Sťažovateľom vznikol nárok na náhradu trov konania za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2021 (vypracovanie a podanie ústavnej sťažnosti). Tieto trovy právneho zastúpenia v sume 916,77 eur, keďže advokát je aj platcom dane z pridanej hodnoty, sa v danom prípade zvyšujú o 20 % na celkovú sumu 1 100,12 eur. Výsledná suma trov právneho zastúpenia tak predstavuje sumu 2 174,86 eur vrátane 20 % DPH. Keďže

sťažovatelia si v podanej ústavnej sťažnosti uplatnili náhradu trov právneho zastúpenia, ktorú ústavný súd priznal sťažovateľom ako náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 2 174,81 eur, ústavný súd, súc viazaný petitom ústavnej sťažnosti, im priznal náhradu trov právneho zastúpenia v tejto výške.

34. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. júna 2021

Peter Molnár
predseda senátu